

Zpráva o šetření z vlastní iniciativy ve věci postupů úřadů při povolování záměru těžby a úpravy štěrkopísku v k. ú. Uherský Ostroh

Kvůli záměru těžby a úpravy štěrkopísku v Chráněném ložiskovém území Moravský Písek, v údolní nivě řeky Moravy mezi Uherským Ostrohem a Moravským Pískem (dále „záměr“),¹ se na mě obrátilo několik subjektů.² Upozorňovaly, že záměr představuje vážnou hrozbu pro podzemní zdroj vody v lokalitě zásobující pitnou vodou 130 000 obyvatel především Jihomoravského kraje. Záměr se nachází v Chráněné oblasti přirozené akumulace vod „Kvartér řeky Moravy“ (tzv. CHOPAV) a ochranném pásmu vodního zdroje (prameniště) „Bzenec-komplex“. Zpochybňovaly proces a výsledek hodnocení vlivů záměru na životní prostředí Ministerstva životního prostředí (dále „MŽP“) podle zákona EIA,³ postupy příslušných orgánů na úseku ochrany veřejného zdraví (krajská hygienická stanice, Ministerstvo zdravotnictví),⁴ vodoprávních úřadů⁵ či postupy orgánů státní báňské správy v řízení o stanovení dobývacího prostoru (DP) Uherský Ostroh ve smyslu horní legislativy.⁶

A. Shrnutí závěrů

V říjnu 2018 jsem se rozhodla zahájit šetření problematiky z vlastní iniciativy podle § 9 písm. d) zákona o veřejném ochránci práv.⁷ Šetření jsem zaměřila primárně na následující problémové okruhy:

- (1) Účast všech skutečně dotčených subjektů (úřadů) na řízení (problém přesahu do dvou krajů, dotčenost samospráv) a prostor pro jejich slyšení v dosavadním průběhu projednávání záměru.
- (2) Rozpory v dosud shromážděných podkladech ohledně možnosti realizace záměrů – riziko kontaminace pitné vody (v řízení předkládána odborná posouzení s rozdílnými závěry, mají existovat i odlišně vyznívající stanoviska České geologické služby),

1 Proti záměru se zvedla vlna masivního odporu reprezentovaná zejména samosprávou a dále obyvateli a jejich spolky ze širokého okolí (proti záměru vznikly petice). V neposlední řadě se proti záměru staví společnost A., a. s., jež je vlastněna z 95 % obcemi a městy z regionu a provozuje záměrem potenciálně ohrožený vodní zdroj Bzenec-komplex.

2 Stěžovatelům bylo v dané fázi zasláno poučení, že projednávání záměru se nachází v počátečních fázích, s podrobnou instrukcí k možnostem jejich dalších postupů tak, jak jim z platné právní úpravy vyplývaly. Bylo zejména zdůrazněno, že i přes existenci souhlasného stanoviska EIA, předmětný záměr těžby štěrkopísku ke svému uskutečnění vyžaduje další úspěšné veřejnoprávní projednání (stanovení dobývacího prostoru, povolení hornické činnosti), přičemž v tomto ohledu přichází v úvahu využití mechanismů správního a soudního přezkumu rozhodování včetně přezkumu všech podkladových aktů.

3 Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů (zákon EIA).

4 Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

5 Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů (vodní zákon); zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (stavební zákon).

6 Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, ve znění pozdějších předpisů (horní zákon); zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

7 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

soulad s cíli a záměry územního plánování včetně zohlednění šetrného přístupu k využívání surovinových zdrojů (koncepčnost těžby).⁸

Nedostatky jsem shledala v postupech Obvodního báňského úřadu pro území krajů Jihomoravského a Zlínského (dále „OBÚ“), Krajského úřadu Zlínského kraje (dále „KrÚ“ či „krajský úřad“) a orgánů ochrany veřejného zdraví – Ministerstva zdravotnictví a Krajské hygienické stanice Zlínského kraje. Tyto úřady především svými postupy významně přispěly k nezákonnému vyloučení úřadů Jihomoravského kraje z řízení o stanovení dobývacího prostoru Uherský Ostroh. Záměr je přitom situován těsně při hranici s Jihomoravským krajem, kam primárně mohou směřovat klíčové potenciálně nepříznivé důsledky jeho realizace (mimo jiné ohrožení vodního zdroje Bzenec-komplex).

V řízení obvodního báňského úřadu o stanovení dobývacího prostoru chybí závazné stanovisko Krajské hygienické stanice Jihomoravského kraje jako dotčeného orgánu na úseku ochrany veřejného zdraví (místně příslušného pro území kraje Jihomoravského), což činí nezákonným rozhodnutí OBÚ.

Dále jsem dospěla k závěru, že **záměr těžby podléhal souhlasu vodoprávního úřadu**, zvláště když rozhodnutí o stanovení DP je podle horního zákona ekvivalentem územního rozhodování. Podstatný je bezpochyby i soulad záměru s územně plánovacími hledisky, kde zase **chybí souhlasné závazné stanovisko orgánu územního plánování**. Spornou se jeví i výjimka z CHOPAV udělená Ministerstvem životního prostředí (kde se předpokládá předchozí souhlas vlády, který podle mých informací doposud dán nebyl). V řízení o stanovení DP Uherský Ostroh, vedeném obvodním báňským úřadem, tak **nebyl dán prostor k ochraně veřejných zájmů v podobě garantované právním řádem** (absence nezbytných souhlasných závazných stanovisek, souhlasů či výjimek, jež by teprve umožňovaly záměr odsouhlasit).

Za závažný nedostatek v postupu úřadů považuji rovněž jejich dosavadní faktickou rezignaci na zásadu předběžné opatrnosti. Potřebu těžby zdůvodňují vágně, bez potřebného pečlivého vážení rizikovosti těžby v lokalitě a ve spojení s možnostmi využití jiných ložisek. **Klimatický vývoj posledních let si žádá upřednostnění zájmu na ochraně podzemní vody, proto nelze než upřednostnit řešení spočívající ve využití ložisek, jež nepředstavuje potenciální ohrožení strategického veřejného zájmu.** K tomu dle mého přesvědčení měly dospět již všechny přípravné procedury dotýkající se záměru, v podobě projednávaných politik a územně plánovacích dokumentací či procesů hodnocení vlivů na životní prostředí. Úřady pak u záměru, zjevně přesahujícího svými vlivy hranice kraje, nemohou vycházet pouze z koncepčních materiálů jednoho kraje. **Dosavadní postup veřejné správy, včetně výsledku samotné procedury EIA Ministerstva životního prostředí, považuji za nedostatečný. Proces EIA MŽP k záměru, završený závazným stanoviskem (souhlasné stanovisko ze dne 9. 3. 2015, souhlasné závazné stanovisko k ověření souladu ze dne 26. 10. 2015, souhlasné závazné stanovisko k ověření změn ze dne 10. 5. 2018), tvoří základní výchozí platformu, do níž se musí promítnout princip**

⁸ Byť řízení o stanovení dobývacího prostoru ještě nebylo pravomocně ukončeno, seznala jsem, že určitý prostor pro nezávislé prověření z mé strany je již dán, i se zřetelem k přetrvávajícím nejasnostem ohledně dosavadních postupů, jež by přitom mohly mít v konečném důsledku nepříznivý dopad do ochrany strategického veřejného statku (zdroj pitné vody pro okresy Hodonín a část okresu Břeclav).

předběžné opatrnosti, mimo jiné už proto, že to může ušetřit množství dalších procesních postupů.

B. Skutková zjištění

Při šetření jsem požádala o součinnost Krajskou hygienickou stanici Zlínského kraje (dále též „KHS Zlínského kraje“), Obvodní báňský úřad pro území krajů Jihomoravského a Zlínského a Krajský úřad Zlínského kraje. Úřady jsem žádala o stanovisko k jejich dosavadním postupům a poskytnutí všech podkladů, které jsou nezbytné k objektivnímu posouzení věci. Stanoviska MŽP mi byla známa z mé předchozí činnosti.

Záměr v podobě naposledy předkládané žadatelem předpokládá roční těžbu 200 000 t/rok v novém dobývacím prostoru o rozloze 48,955 ha na výhradním ložisku nevyhrazeného nerostu Moravský Písek situovaném pouze v k. ú. Uherský Ostroh. Vlastní plocha těžby má činit 23,8 ha a hornická činnost v lokalitě je předpokládána na dobu 16 let. Počítá se s tím, že celý dobývací prostor bude rekultivován na vodní plochu s hloubkou do 10 m s následným vodohospodářským využitím jezera (závlahy). Oznamovatelem záměru v procesu EIA byl pan B., xxx (dále „oznamovatel“), jenž dlouhodobě podniká v oblasti těžby šterkopísku a je také jednatelem společnosti České šterkopísky, spol. s r. o., provozující řadu dalších šterkopískoven na území České republiky. **OBÚ vydal** společnosti České šterkopísky, spol. s r. o. (dále „žadatel“, „těžař“) **dne 9. 1. 2019⁹ prvostupňové rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru Uherský Ostroh.**

Poslední **proces EIA k záměru¹⁰ ukončilo MŽP souhlasným stanoviskem ze dne 9. 3. 2015,¹¹** tj. ještě před velkou novelizací právní úpravy EIA zákonem č. 39/2015 Sb. (účinnost k 1. 4. 2015), jež mimo jiné nově zakotvila formu závazného stanoviska pro daný akt. V souladu s novou právní úpravou pak MŽP vydalo **dne 26. 10. 2015¹² souhlasné závazné stanovisko k ověření souladu** stanoviska EIA ve smyslu čl. II bodu 1 přechodných ustanovení zákona č. 39/2015 Sb.¹³ **Dne 10. 5. 2018 vydalo MŽP souhlasné závazné stanovisko k ověření změn záměru** (mělo dojít pouze ke zmenšení dobývacího prostoru vypuštěním ploch v k. ú. Moravský Písek) podle § 9a odst. 6 zákona EIA.¹⁴ Odpůrci

9 Č. j. SBS 17437/2016/OBÚ-01/22.

10 Prvně byl záměr projednáván již před více než 10 lety a poté opakovaně, kupř. při projednávání v letech 2006 až 2007 bylo v posudku EIA, zpracovaném RNDr. Ivo Staňkem, **navrženo vydání nesouhlasného stanoviska** s tím, že poté bylo na základě požadavku oznamovatele posuzování vlivů na životní prostředí ukončeno (záměr stažen). Obdobně ke stažení záměru oznamovatelem došlo v průběhu procesu EIA v roce 2012.

11 Č. j. 12289/ENV/15.

12 Č. j. 24489/ENV/15.

13 Podle předmětného ustanovení: „U stanovisek k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí vydaných přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona vydá příslušný úřad na základě oznámení o zahájení řízení zaslaného tomuto úřadu správním úřadem příslušným k vedení navazujícího řízení nebo na základě žádosti oznamovatele ještě před zahájením navazujícího řízení souhlasné závazné stanovisko poté, co ověří, že jejich obsah je v souladu s požadavky právních předpisů, které zapracovávají směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU. Příslušný úřad v závazném stanovisku podle věty první zároveň **stanoví, které z podmínek uvedených ve stanovisku k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí jsou správní úřady příslušné k vedení navazujících řízení povinny zahrnout do svých rozhodnutí.**“

14 Č. j. MZP/2018/710/222.

stanoviska napadli podněty k přezkumu, MŽP však opakovaně neshledalo důvod pro jejich revizi.¹⁵

B.1 Krajská hygienická stanice Zlínského kraje

Ředitelka Krajské hygienické stanice Zlínského kraje MUDr. Eva Sedláčková ve svém dopisu ze dne 28. 11. 2018¹⁶ shrnula pro účely mého šetření chronologii účasti KHS Zlínského kraje v povolovacích procesech (s doložením výstupů). Dne 25. 2. 2009¹⁷ k žádosti MŽP ze dne 16. 2. 2009 o vyjádření k dokumentaci EIA „Těžba a úprava štěrkopísku v Uherském Ostrohu“ (navrhovaná výše roční těžby 350 000 t/rok) vydala KHS Zlínského kraje stanovisko zahrnující mimo jiné podmínku že „v této věci je třeba **v plném rozsahu respektovat rovněž vyjádření Krajské hygienické stanice Jihomoravského kraje se sídlem v Brně**“.

Dne 30. 11. 2010 požádalo MŽP o další vyjádření k dokumentaci EIA „Těžba a úprava štěrkopísku v Uherském Ostrohu“ (navrhovaná výše roční těžby rovněž 350 000 t/rok, avšak nově navržena přístupová komunikace umožňující omezení průjezdu obcemi), jejíž součástí byla hluková a rozptylová studie a rovněž „Aktualizované hodnocení vlivů na veřejné zdraví“. Její autor MUDr. M. přitom dospěl k závěru: „**Potenciálním vlivem záměru, vyvolávajícím největší obavy, je možnost znehodnocení jímacího území Bzenec-komplex, zásobujícího velmi kvalitní podzemní vodou více než 100 000 obyvatel. Nová hydrogeologická studie ve svých závěrech toto riziko prakticky vylučuje. Jedná se však o vodní zdroj, který je z hlediska stávající kvality vody nenahraditelný. Konkrétní údaje, které by bylo možné kvantitativně hodnotit z hlediska zdravotní rizik, studie neobsahuje.**“ KHS Zlínského kraje vydala své stanovisko dne 20. 12. 2010.¹⁸ V závěru uvedla: „V souvislosti s provozem posuzovaného záměru **nepředstavuje tato aktivita významné riziko pro lidské zdraví. Z hlediska vyhodnocení stávajícího a očekávaného stavu v zásadě nedojde k prokazatelnějším změnám z hlediska možných zdravotních rizik.**“ Protože se k dokumentaci vyjadřovala i KHS Jihomoravského kraje, vypustila KHS Zlínského kraje podmínku respektování jejího stanoviska.

K žádosti MŽP ze dne 15. 10. 2013 o vyjádření k další dokumentaci k záměru „Těžba a úprava štěrkopísku v Uherském Ostrohu 2“ (navrhovaná výše roční těžby 200 000 t/rok) vydala KHS Zlínského kraje dne 27. 11. 2013¹⁹ sdělení: „KHS Zlínského kraje vzhledem ke skutečnosti, že dle kapitoly V., VI. a VII. přílohy č. 3 předložené dokumentace záměru **nelze vlivy na veřejné zdraví z hlediska možnosti negativního ovlivnění kvality podzemních vod kvantitativně vyhodnotit, nesouhlasí se závěrem** deklarovaným v části F. Závěr dokumentace, tj. **že záměr neohrožuje zdraví obyvatel.**“ KHS Zlínského kraje nesouhlasné stanovisko rozsáhle odůvodnila, mimo jiné konstatovala že „**s ohledem na princip předběžné opatrnosti platí, že jakékoli riziko (byť i potenciální) je z hlediska ochrany**

15 Viz přípis MŽP č. j. 27742/ENV/2015 ze dne 9. 10. 2015, kterým nebyl shledán důvod k přezkumu stanoviska EIA; přípis MŽP č. j. MŽP/2018/430/216 ze dne 27. 4. 2018, kterým nebyl shledán důvod k přezkumu ověřovacího stanoviska.

16 Č. j. KHSZL 28882/2018.

17 Č. j. UH 2473/216/2009.

18 Č. j. UH 24476/2.5/2010-02.

19 Č. j. KHSZL 20740/2013.

veřejného zdraví v této souvislosti **neakceptovatelné. Zásadu ochrany** výše uvedených **vodních zdrojů je nutno považovat za prioritu, která převyšuje** v dokumentaci uvedené **zájmy těžební**. V případě vodního zdroje Bzenec-komplex, který by odůvodněně mohl být potenciálně ohrožen uvažovaným rozšířením dobývací činnosti – a kdy se v zásadě jedná o zdroj v podstatě nenahraditelný – není z hlediska ochrany veřejného zdraví žádná, byť potenciální nebo i málo pravděpodobné riziko považováno za přijatelné.“ Na ústním projednání posudku EIA KHS Zlínského kraje dne 28. 3. 2014 znovu upozornila na **nutnost respektování stanoviska KHS Jihomoravského kraje**. K žádosti investora o vyjádření k hlukové studii vydala KHS Zlínského kraje dne 27. 6. 2014²⁰ dále své sdělení, že nemá připomínky k výpočtům a závěrům předložené hlukové studie, jež se týkají ovlivnění hlukové situace na území Zlínského kraje (garantováno dodržení limitů). Pro pořádek pak konstatovala, že k obdobnému zhodnocení ve vztahu k území Jihomoravského kraje je věcně a místně **příslušná KHS Jihomoravského kraje**.

KHS Zlínského kraje dne 7. 7. 2015²¹ vydala souhlasné závazné stanovisko, které podmínila povinností investora průběžně ji informovat o přípravě, realizaci a výsledcích monitoringu kvality podzemních a povrchových vod. K tomu KHS Zlínského kraje konstatovala, že v podmínkách souhlasného stanoviska EIA ze dne 9. 3. 2015 nebyla vymezena jako subjekt, který o uvedeném má být informován. Stanovisko konstatuje, že podmínka byla stanovena **pro potřeby případného hodnocení zdravotních rizik**, další podmínky související s realizací a s provozem záměru budou uplatněny v navazujícím řízení. Toto **stanovisko** je podle sdělení KHS Zlínského kraje **nadále v platnosti a KHS Zlínského kraje se dále k věci nevyjadřovala**. Ačkoli se KHS Zlínského kraje účastnila dvou jednání o záměru v Uherském Ostrohu, **měl obvodní báňský úřad vždy sdělit, že nejsou žádné relevantní materiály, na základě kterých by se KHS Zlínského kraje měla znovu vyjadřovat**.

KHS Zlínského kraje nicméně poznamenala, že **v roce 2016 byla řešena ještě místní příslušnost dotčeného orgánu ochrany veřejného zdraví**. KHS Jihomoravského kraje podala dne 15. 8. 2016 k Ministerstvu zdravotnictví (dále „ministerstvo“) podnět podle § 131 odst. 2 písm. a) správního řádu,²² jemuž ministerstvo vyhovělo svým usnesením ze dne 22. 9. 2016,²³ kterým právě KHS Jihomoravského kraje pověřilo k projednání a rozhodnutí ve věci návrhu na stanovení dobývacího prostoru Uherský Ostroh a k projednávání všech navazujících úkonů v téže věci jako jiný věcně příslušný podřízený správní orgán ve svém správním obvodu. **KHS Jihomoravského kraje následně dne 3. 10. 2016 vydala nesouhlasné stanovisko se stanovením dobývacího prostoru Uherský Ostroh**. Proti usnesení ministerstva podal pan B. jako účastník řízení rozklad, současně požádal o přezkum nesouhlasného závazného stanoviska KHS Jihomoravského kraje. **Ministerstvo vydalo dne 17. 1. 2017 rozhodnutí²⁴, kterým vyhovělo žadateli a napadené usnesení zrušilo** s tím, že ke změně místní příslušnosti KHS Zlínského kraje nedojde. Podle

²⁰ Č. j. KHSZL 10747/2014.

²¹ Č. j. KHSZL12052/2015.

²² Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Č. j. MZDR 56571/2016-2/OVZ.

²⁴ Č. j. 56571/2016-NH-30.1-19.10.2016.

sdělení KHS Zlínského kraje dne 6. 1. 2017²⁵ ministerstvo v přezkumném řízení **zrušilo i nesouhlasné závazné stanovisko KHS Jihomoravského kraje ze dne 3. 10. 2016** pro rozpor s právními předpisy.

KHS Zlínského kraje dokládá dále zápis z jednání ze dne 7. 3. 2017, které následně proběhlo za účasti představitelů KHS Zlínského kraje a KHS Jihomoravského kraje, **za účelem dohody o společném postupu při ochraně veřejného zájmu** (tj. zachování ochrany vodního zdroje před narušením kvality podzemních vod v důsledku uvažované těžby šterkopísku). Na jednání zdůraznila KHS Zlínského kraje **stanovisko MŽP v pozici správního orgánu EIA, že posuzování ochrany veřejných zájmů probíhá nikoli v procesu EIA, ale až v rámci řízení o stanovení dobývacího prostoru** vedeného obvodním báňským úřadem. KHS Zlínského kraje připomněla, že KHS Jihomoravského kraje vydala nesouhlasné závazné stanovisko ke stanovení dobývacího prostoru ze dne 3. 10. 2016, které však zrušilo Ministerstvo zdravotnictví. Do zápisu dále uvedla, že „řízení o stanovení DP je obvodním báňským úřadem přerušeno a investor vyzván k doplnění aktuálního stanoviska“.

KHS Jihomoravského kraje do zápisu uvedla, **dotčeným veřejným zájmem je prameniště vzdálené od těžby cca 500 m s tím, že pokud se otevře hladina vody v dobývacím prostoru, pak vodou potečou kontaminanty směrem k jímacímu území**, kdy toto je navíc v aktivní zóně záplavového území. Podle KHS Jihomoravského kraje těžbou vznikne 23ha jezero (zatímco **v současnosti je tam 10 až 15 m zeminy, která v případě záplavy částečně možné kontaminanty zachytí**), a dojde tak ke spojení podzemních a povrchových vod, v případě povodní s velkým rizikem kontaminace neznámými látkami. Navíc **jezero tam bude již napořád, zatímco přísné podmínky stanoviska EIA k zamezení negativních vlivů platí jen po dobu těžby**, tj. cca 16 – 20 let. KHS Jihomoravského kraje upozornila, že těžařem předložené hydrogeologické posudky tvrdí, že **podzemní vody tečou jinak, než co říkají nezávislé hydrogeologické posudky** (jichž má být už 6). K tomu KHS Jihomoravského kraje zdůraznila, že **posudek MUDr. M. konstatoval, že nelze posoudit rizika, protože se neví, co bude vodu kontaminovat, a posudek Ing. N., na kterém je založeno souhlasné stanovisko EIA MŽP, tvrdí toliko, že území je tak složité, že skutečně nelze vyhodnotit dopady** a nutno je posuzovat pouze na principu analogie, tj. **jedná se pouze o argumentaci typu „když se těží jinde, může se těžit i v Uherském Ostrohu“**.

KHS Zlínského kraje podle svého vyjádření v zápisu ze dne 7. 3. 2017 **zastávala názor, že její stanovisko ke stanovení DP je stále platné, je však otázkou, zda je může těžař v řízení o stanovení DP využít**, neboť v mezidobí se objevily nové podklady (znalecké posudky), které by mohly mít na vydané stanovisko vliv. Závěrem je v zápisu prezentován názor Ministerstva zdravotnictví, že záměr je z hledisek ochrany před hlukem a prachem bez problému a ochrana podzemních vod náleží orgánům ochrany životního prostředí, ale je **namístě upozornění na možná zdravotní rizika, kdy pokud se neznámé kontaminanty do podzemních vod v jímacím území dostanou, bude muset KHS Jihomoravského kraje zastavit provoz úpravy v Bzenci, přičemž možnost náhradního zásobování pitnou vodou není reálná**. Dne 20. 11. 2017 byl KHS Zlínského kraje doručen podnět společnosti A. (právně zastoupené Frank Bold advokáti, s. r. o.) k **vydání (nového) závazného stanoviska k řízení o stanovení dobývacího prostoru Uherský Ostroh**, jež by nahradilo původní

25 Č. j. 887/2017-OVZ-32.7.

nezákonné závazné stanovisko ze 7. 7. 2015, přičemž **KHS Zlínského kraje** to svým sdělením ze dne 18. 12. 2017²⁶ **odmítla**.

B.2 Krajský úřad Zlínského kraje

Ředitel Krajského úřadu Zlínského kraje Ing. Milan Štábl, MBA mě v dopisu ze dne 28. 11. 2018²⁷ seznámil s postupy odboru životního prostředí a zemědělství (dále „KrÚ-ŽP“) a odboru územního plánování a stavebního řádu (dále „KrÚ-ÚP“) krajského úřadu. Pro účely správního řízení o stanovení DP dne 14. 12. 2016²⁸ vydal Městský úřad Uherské Hradiště **nesouhlasné závazné stanovisko vodoprávního úřadu podle § 17 vodního zákona. KrÚ-ŽP zrušil toto stanovisko** v přezkumném řízení svým rozhodnutím ze dne 31. 1. 2017²⁹, když dospěl k závěru, že k řízení ve věci stanovení DP se nevzdává souhlas podle § 17 odst. 1 písm. c) a e) vodního zákona, jelikož stanovením dobývacího prostoru se nepovoluje ani stavba, ani těžba nerostů nebo terénní úpravy v záplavovém území, ani se nepovoluje stavba v ochranném pásmu vodního zdroje, resp. takový **souhlas se vydává až v návazném řízení ve věci povolení hornické činnosti** podle § 10 zákona o hornické činnosti. Městský úřad Uherské Hradiště dne 5. 4. 2017³⁰ vydal **nesouhlasné závazné stanovisko vodoprávního úřadu podle § 104 odst. 9 vodního zákona, které KrÚ-ŽP změnil na souhlasné** svým rozhodnutím ze dne 23. 5. 2017³¹, neboť podle KrÚ-ŽP neexistují důvody pro vydání nesouhlasného závazného stanoviska. Předmětem řízení o stanovení DP podle KrÚ-ŽP není povolení zázemí a odstavné plochy pro mechanismy v těžebně na zpevněné ploše výškově umístěné na úroveň hladiny povodňových vod při stoletém průtoku v řece Moravě, dále podle KrÚ-ŽP záměr není v rozporu s Plánem pro zvládání povodňových rizik povodí Dunaje (konkrétně s jeho cílem zabránění vzniku nového rizika a snížení ploch v nepřijatelném riziku), neboť vymezením DP se odtokové poměry nezhorší. KrÚ-ŽP zde **odkázal na souhlasné stanovisko EIA** k záměru vydané MŽP dne 9. 3. 2015, resp. odborné posudky, z nichž stanovisko EIA vycházelo.

KrÚ-ÚP poté na základě podání pana B. svým rozhodnutím ze dne 27. 4. 2016³² **zrušil** ve zkráceném přezkumném řízení **nesouhlasné závazné stanovisko Městského úřadu Uherský Ostroh, odboru stavebního, ze dne 8. 3. 2016³³** a věc vrátil úřadu k novému projednání. K podnětu města Uherský Ostroh dále KrÚ-ÚP posoudil následně vydané souhlasné závazné stanovisko Městského úřadu Uherský Ostroh, odboru stavebního, ze dne 18. 5. 2016³⁴ s tím, že dopisem ze dne 4. 7. 2017³⁵ sdělil podateli, že **neshledal důvod k zahájení přezkumného řízení**. V roce 2018 KrÚ-ÚP na základě podnětu pana B.

26 Č. j. KHSZL 12052/2015.

27 Č. j. KUZL 76131/2018.

28 Č. j. MUUH-SŽP/82237/2016/SchE.

29 Č. j. KUZL 4600/2017.

30 Č. j. MUUH-SŽP/9014/2017/SchE.

31 Č. j. KUZL 34373/2017.

32 Č. j. KUZL 29117/2016.

33 Č. j. 568/2016.

34 Č. j. 1560/2016.

35 Č. j. KUZL 43361/2017.

ve zkráceném přezkumném řízení svým rozhodnutím ze dne 24. 10. 2018³⁶ **zrušil nesouhlasné závazné stanovisko Městského úřadu Uherské Hradiště, odboru stavebního úřadu a životního prostředí, ze dne 24. 8. 2018³⁷ se zdůvodněním, že závazné stanovisko orgánu územního plánování podle § 84 odst. 2 stavebního zákona v aktuálním znění není k řízení zapotřebí** (a postačuje souhlasné závazné stanovisko stavebního úřadu vydané Městským úřadem Uherský Ostroh ve smyslu dříve platné úpravy § 84 odst. 2 stavebního zákona). Krajský úřad své vyjádření pro účely mého šetření uzavřel sdělením, že k zodpovězení mých dotazů nemá krajský úřad dostatek podkladů a informací.

B.3 Obvodní báňský úřad

Předseda Obvodního báňského úřadu pro území krajů Jihomoravského a Zlínského mě dopisem ze dne 23. 11. 2018³⁸ seznámil s tím, že vede správní řízení o stanovení dobývacího prostoru podle § 27 a násl. horního zákona a k obavám, vzneseným ve spojitosti se záměrem, **odkázal na shromážděná kladná závazná stanoviska a rozhodnutí dotčených orgánů. OBÚ nemůže přezkoumávat jejich správnost** - je jimi vázán a podmínky jimi stanovené začlení do výrokové části svých rozhodnutí. K mým dotazům OBÚ uvedl, že neodmítl účast žádnému samosprávnému subjektu, který se do řízení přihlásil, a **účastníkem je tak kromě přihlášených obcí i Jihomoravský kraj**. „Dotčenost“ úřadů OBÚ podle svého vyjádření posuzoval „podle veřejného zájmu, který je záměrem dotčen, resp. dílčích složek, které jednotlivé státní orgány mají za úkol (pravomoc) chránit a jsou v takovém případě povolány“. K tomu sdělil, že **působení KHS Jihomoravského kraje podle jeho názoru „korigovalo“ Ministerstvo zdravotnictví**. Tvrzenou „dotčenost“ Městského úřadu Veselí nad Moravou, odboru životního prostředí a územního plánování, v řízení o stanovení dobývacího prostoru (**Městský úřad Veselí nad Moravou jako vodoprávní úřad opakovaně vydal k záměru svůj nesouhlas**), OBÚ „řešil“ svým sdělením ze dne 8. 10. 2018.³⁹ Vychází z toho, že **místně příslušným úřadem pro vydání závazného stanoviska v řízení o záměru je vodoprávní úřad – Městský úřad Uherské Hradiště**, a k záměru bylo vydáno stanovisko souhlasné (po změně nesouhlasného stanoviska městského úřadu jemu nadřízeným Krajským úřadem Zlínského kraje). Jak OBÚ uzavřel, v dané chvíli tak neshledává žádné rozpory ve shromážděných podkladech.

C. Právní hodnocení

Zákon o veřejném ochránci práv mi ukládá povinnost působit k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívat k ochraně práv a svobod. V této části zprávy o šetření proto zhodnotím dosavadní postup správních orgánů v prošetřované záležitosti z hlediska dodržení právních předpisů a principů dobré správy.

³⁶ Č. j. KUZL 74612/2018.

³⁷ Č. j. MUUH-SŽP/49642/2018/SevM.

³⁸ Č. j. SBS 34388/2018/OBÚ-01/1.

³⁹ Č. j. SBS 28982/2018/ObÚ-01/1.

C.1 Koncepčně strategický postoj úřadů k záměru a předběžná opatrnost (EIA, CHOPAV)

Projednávání předmětného záměru je specifické především v tom, že těžební aktivity, předkládané v konečné podobě žadatelem ke schválení, jsou umisťovány pouze v k. ú. Uherský Ostroh na území Zlínského kraje (ačkoli názvem jde paradoxně o Chráněná ložiskové území Moravský Písek, které se nachází již na území kraje Jihomoravského), nicméně **těsně při hranici s Jihomoravským krajem, kam tedy primárně mohou směřovat klíčové potenciálně nepříznivé důsledky realizace záměru** (mimo jiné ohrožení vodního zdroje Bzenec-komplex). Domnívám se, že mohlo jít o **účelový krok** žadatele **s cílem vyloučit instituce Jihomoravského kraje**. Původní návrhy totiž zasahovaly i do k. ú. Moravský Písek (tj. záměr umisťovaly i přímo na území Jihomoravského kraje). Právě **fakt, že na tento postup žadatele úřady nakonec přistoupily a svými faktickými kroky významně přispěly k vyloučení úřadů Jihomoravského kraje z řízení, považují** za zcela rozporný s principy dobré veřejné správy, a v konečném důsledku **za protiprávní**. Mimo jiné se tak potvrdily pochybnosti a obavy, které vedly k zahájení mého šetření.

Specifikem je dále to, že existuje již **řada odborných posouzení, jejichž závěry se rozcházejí v tom zásadním, zda jde z hlediska ochrany předmětného vodního zdroje o přijatelné, či nepřijatelné riziko**.⁴⁰ Hodnocení souvisejících komplexních otázek (modely proudění vody do jímacího území, otázka zabezpečení dostatečné ochrany vodního zdroje aktivací liniové hydraulické bariéry podle odborné studie AQUATEST, a. s., apod.), z nichž tyto závěry vycházejí, již ve své odbornosti překračuje rámec mého působení.

Pomyslným jádrem sporu je zjevně především střet dvou právem chráněných zájmů – ochrany nerostného bohatství na jedné straně (chráněná ložisková území ve smyslu horního zákona a eventuální veřejný zájem na jejich využití) a ochrany vod na straně druhé (CHOPAV Kvartér řeky Moravy - viz § 28 vodního zákona, resp. vodní zdroj „Bzenec – komplex“ a jeho ochrana podle § 30 vodního zákona).⁴¹ Prostřednictvím zákonem

40 Připomínám zde **závěry odborného stanoviska ze dne 29. 9. 2017 České geologické služby (ČGS)**, která je pověřena MŽP výkonem státní geologické služby, tj. **shromažďuje, zpracovává a poskytuje údaje o geologickém složení území, ochraně a využití přírodních nerostných zdrojů a zdrojů podzemních vod a o geologických rizicích**:

„Vzhledem ke strategickému významu jímacího území Bzenec-komplex pro značnou část Jihomoravského kraje je nezbytné jakékoli negativní ovlivnění tohoto vodního zdroje zamýšlenou těžbou štěrkopísků a jejími důsledky jednoznačně vyloučit [...] plánovaná těžba štěrkopísků představuje pro jímací území Bzenec-komplex reálné riziko zejména z hlediska negativního ovlivnění kvality podzemní vody. Podmínky realizace záměru stanovené v souhlasném závazném stanovisku MŽP čj. 12289/ENV/15 ze dne 9. března 2015 nemohou z pohledu aktuálně dostupných znalostí tato rizika dostatečně eliminovat. Z výše uvedených důvodů **nemůže ČGS ve smyslu předběžné opatrnosti označit záměr těžby štěrkopísků v DP Uherský Ostroh z hydrogeologického hlediska jako akceptovatelný.**“

V protikladu k tomu stojí **závěry znaleckého posudku č. 67-1-2017 „Vliv těžby štěrkopísků na využívání zdrojů pitné vody - Lokalita: Uherský Ostroh“, zpracovaného prof. Ing. RNDr. Ivanem Landou, DrSc., ke dni 10. 9. 2017** na objednávku žadatele o těžbu: „... **realizací záměru nedojde k významnému nárůstu stávajících rizik...**“.

41 CHOPAV je oblast s deklarovanými významnými zásobami kvartérních podzemních vod **přednostně vyhrazených pro zásobování obyvatel pitnou vodou**. Právní teorie existenci CHOPAV, vyhlášených podle nařízení vlády č. 40/1978 Sb., č. 10/1979 Sb. a č. 85/1981 Sb., nezpochybňuje. Ve smyslu § 28 odst. 2 a 3 vodního zákona se v CHOPAV v rozsahu stanoveném nařízením vlády zakazuje těžit nerosty povrchovým způsobem nebo provádět jiné zemní práce, které by vedly k odkrytí souvislé hladiny podzemních vod (písm. f), **výjimku může po předchozím souhlasu vlády povolit MŽP**. Dle § 2 odst. 1 písm. e) bod 1. nařízení vlády č. 85/1981 Sb., zákaz se nevztahuje na těžbu štěrku, písku a štěrkopísků, budou-li časový postup a technologie těžby přizpůsobeny možnostem následného vodohospodářského využití prostoru ložiska.

stanovených procesů by se mělo **pečlivě uvážit, co je v tomto střetu zájmů prioritní, zda zájem na vydobytí jednoho z výhradních ložisek šterkopísku či zájem na zachování strategicky významných vodních zdrojů**. Zde vyvolává pochybnost deklarované **následné „vodohospodářské“ využití jezera do budoucna pro závlahy, což se jeví také spíše jako účelový krok** žadatele (takový odběr by byl možný již z existujících vodních ploch v oblasti, eventuálně z vodního toku), přitom jde o klíčovou okolnost, která rozhoduje o tom, zda bude nezbytné i udělení výjimky z ochrany CHOPAV Ministerstvem životního prostředí. Jinými slovy požadavek příštího vodohospodářského využití (na kterém by měl být nicméně reálný zájem) je v takovém případě určitým „ospravedlněním“ zásahu do CHOPAV. Podotýkám, že udělení výjimky je vázáno na předchozí souhlas vlády a vláda se dle mých informací věcí doposud nezabývala.

Mám za to, že i potřeba těžby je poněkud vágně zdůvodňována „očekávanou poptávkou šterkopísku v regionu“, **bez potřebného pečlivého vážení rizikovosti takové těžby v lokalitě ve spojení s možnostmi využití jiných ložisek**. Ve vztahu k postupům úřadů ve věci tak **vnímám jako závažný nedostatek** právě jejich dosavadní faktickou **rezignaci na zásadu předběžné opatrnosti** (stěžejní v právní regulaci ochrany životního prostředí), kterou má být prodchnuta činnost nejen orgánů ochrany životního prostředí. Zvláště se zřetelem k posledním trendům klimatického vývoje (periody povodní a výrazného sucha) by v ochraně podzemních vod (a zdrojů pitné vody) měl mít naprostou prioritu princip předběžné opatrnosti. Byť se v nivě řeky Moravy šterkopísky těží historicky, stejně jako se zde dlouhodobě čerpá voda pro zásobování obyvatel, a doposud se problémy nevyskytly (dokonce měla být u Ostrožské Nové Vsi pitná voda jímána přímo z těžebního jezera), **klimatický vývoj posledních let** si dle mého přesvědčení **žádá upřednostnění zájmu na ochraně podzemní vody** jako jediného nyní v úvahu přicházejícího řešení naplňujícího trend trvalé udržitelnosti v celkovém kontextu (prevence, předběžná opatrnost).

Je-li doposud k dispozici větší počet ložisek nerostu v zájmovém území (o čemž u šterkopísku v Pomoraví, v nivě velké řeky, stěží lze mít pochybnost) a je současně shledávána potenciální rizikovost těžby v konkrétním ložisku (z důvodu strategicky významného zdroje pitné vody v těsné blízkosti ložiska), se zřetelem k předběžné opatrnosti nelze než **upřednostnit využití (jiných) ložisek, jež nepředstavuje potenciální ohrožení takto významného veřejného zájmu**. **K tomu by** ostatně dle mého přesvědčení **měly dospět již všechny přípravné procedury dotýkající se záměru**, a to v podobě projednávaných politik a územně plánovacích dokumentací, resp. procesů hodnocení vlivů na životní prostředí (konceptně strategické dokumenty). Ve vztahu k záměru těžby v dobývacím prostoru Uherský Ostroh proto **považuji za nedostatečné dosavadní postupy veřejné správy, včetně výsledku procedury EIA MŽP** (souhlasné stanovisko ze dne 9. 3. 2015, souhlasné závazné stanovisko k ověření souladu ze dne 26. 10. 2015, souhlasné závazné stanovisko k ověření změn ze dne 10. 5. 2018). Právě proces posuzování vlivů na životní prostředí s výsledným závazným stanoviskem podle aktuálně platné právní úpravy tvoří základní výchozí platformu (komplexní proces), do níž je nezbytné promítnout princip předběžné opatrnosti, mimo jiné už proto, že to může ušetřit množství dalších procesních postupů.

Jsem přesvědčena, že zainteresované instituce musejí ještě před jakýmkoli stanovováním dobývacích prostor, resp. povolováním hornické činnosti, zřetelně deklarovat postoj k daným aktivitám právě v aktuálně zpracovaných či aktualizovaných koncepčních

materiálech typu surovinových politik či územně plánovacích dokumentací (řádne projednaných, včetně vyhodnocení komplexním procesem strategického posuzování vlivů koncepčních materiálů na životní prostředí). **S využitím těchto nástrojů, včetně projektové EIA (již ke konkrétnímu záměru těžby), by měly být předem vzájemně porovnány a komplexně zváženy možné přínosy, především ale reálná rizika daných záměrů, a to i společně s již realizovanou či povolovanou těžbou.** Je pak zjevné, že **úřady nemohou vycházet**, tím spíše u záměrů přesahujících svými dopady hranice kraje (jako je tomu u návrhu na stanovení dobývacího prostoru Uherský Ostroh), **pouze z koncepčních materiálů jednoho kraje.** V tomto ohledu ve mně **dosavadní projednávání (resp. zpracované výstupy) k záměru těžby štěrkopísku v k. ú. Uherský Ostroh vyvolávají pochybnosti.**

C.2 Garantování ochrany všech zákonem chráněných veřejných zájmů přizváním dotčených orgánů státní správy do řízení a respektováním jejich stanoviska – orgán územního plánování, orgán ochrany veřejného zdraví, vodoprávní úřad (územně plánovací hlediska, zdravotní rizika, ochrana vod)

Dospěla jsem k závěru, že v řízení o stanovení DP Uherský Ostroh, vedeném obvodním báňským úřadem, **nebyl dán prostor k ochraně veřejných zájmů v podobě garantované právním řádem.** Orgán státní báňské správy a dotčené orgány chránící jednotlivé veřejné zájmy dle mých zjištění neadekvátně aplikovaly právní úpravu, proto v řízení o stanovení dobývacího prostoru Uherský Ostroh **chybějí nezbytná souhlasná závazná stanoviska,** která by teprve umožňovala záměr odsouhlasit.

C.2.1 Orgán územního plánování

Na základě vyřizovaných podnětů veřejný ochránce práv dlouhodobě vnímá některé problematické souvislosti těžební činnosti. Právě v rámci povolovacích procedur mnohdy **nejsou důsledně kvantifikovány a váženy veškeré dopady těžební činnosti na konkrétní region a chráněné zájmy,** není poskytován adekvátní prostor zainteresovaným dotčeným subjektům či **není respektován požadavek šetrného přístupu k využívání surovinových zdrojů.** Podle dlouhodobých poznatků ochránce zůstávají podceněny mimo jiné otázky kumulace velkého množství těžebních aktivit v konkrétních regionech (otevírání nových těžebních lokalit). V posledních letech přitom roste tlak veřejnosti a dotčených samospráv proti snahám soukromých těžařských subjektů exploatovat další využitelná ložiska nerostů. Například v Olomouckém kraji se tomu podle mých poznatků snaží čelit vymezením „specifických oblastí s vysokou koncentrací prováděné a připravované (očekávané) těžby nerostných surovin“ a stanovením maximálního plošného rozsahu všech těžeb prováděných současně v územně plánovací dokumentaci kraje, tj. v Zásadách územního rozvoje Olomouckého kraje (s navazující územní studií, která dále upřesňuje podmínky pro odsouhlasení těžby v jednotlivých územních plánech obcí).⁴²

Obecně platí, že při zpracování územního plánu se samozřejmě sledují veškerá ložiska – výhradní, ložiska nevyhrazených nerostů, vyhlášené dobývací prostory a chráněná

⁴² Viz kupř. záměr těžby štěrkopísku s kódem OV8239 navrhovaný do specifické oblasti „ST2“, kde je rozsah všech těžeb prováděných současně limitován nepřekročením plochy 45 ha – vše dostupné na stránkách informační agentury životního prostředí CENIA na https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_OV8239.

ložisková území, které jsou do územně plánovací dokumentace zapracovány jako tzv. limity využití území. Navrhovaná těžba pak nicméně již měla být v územním plánu obce zapracována v souladu s příslušnými prováděcími předpisy ke stavebnímu zákonu, a to jako plocha těžby (popř. za specifických podmínek ve smyslu příslušné vyhlášky i jako plochy výroby a skladování).⁴³ Nutno přitom zdůraznit, že platný „Územní plán města Uherský Ostroh“ ve své textové ani grafické části takové plochy pro těžbu nestanoví (viz též Výrok I. bod E.8. Vymezení plochy přípustných pro dobývání nerostů - „Územní plán nevymezuje žádné plochy pro dobývání nerostů ani plochy pro jeho technické zajištění.“).⁴⁴

Podstatný je tedy bezpochyby i soulad záměru s územně plánovacími hledisky. Právě v tomto ohledu však panují značné pochybnosti, když Krajský úřad Zlínského kraje **bez náhrady zrušil negativní stanovisko orgánu územního plánování** – Městského úřadu Uherské Hradiště ze dne 24. 8. 2018. Zde jsem přesvědčena o tom, že v řízení o stanovení dobývacího prostoru vedeném obvodním báňským úřadem **je zapotřebí doložit** takové souhlasné **závazné stanovisko orgánu územního plánování** (stanovisko stavebního úřadu ve smyslu dřívější právní úpravy stavebního zákona je nemůže nahradit), **v opačném případě trpí postup OBÚ nezákonností.** Připomínám, že rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru je ekvivalentem územního rozhodnutí.⁴⁵ Je zarážející, že nesouhlasné závazné stanovisko Městského úřadu Uherské Hradiště jako orgánu územního plánování (z hlediska souladu s politikou územního rozvoje a územně plánovací dokumentací a z hlediska uplatňování cílů a úkolů územního plánování) obsahující deset stran poměrně sofistikovaného zdůvodnění Krajský úřad Zlínského kraje zrušil, aniž se v rozhodnutí jakkoli dotkl věcných důvodů nesouhlasu prvostupňového úřadu územního plánování. Ve smyslu § 2 odst. 4, § 3 a § 50 odst. 3 správního řádu úřad dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem (je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu) a aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (respektování zásady materiální pravdy a ochrany veřejného zájmu v řízení). Postup Krajského úřadu Zlínského kraje je v příkrém rozporu s těmito požadavky na postup správních orgánů.

C.2.2 Orgán ochrany veřejného zdraví

Zde mi nezbývá než **kriticky poukázat na značnou nekonzistentnost postojů orgánu ochrany veřejného zdraví.** Pokud jde o stanovisko k mnou nastoleným problémovým okruhům ve vztahu k ochraně veřejného zdraví, KHS Zlínského kraje mi nejprve jasně sdělila, že **v rámci procesů EIA zaujala k danému záměru těžby štěrkopísku z hlediska**

43 Viz vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, jež stanoví požadavky na obsah územního plánu (§ 13). podle přílohy č. 7 cit. vyhlášky [bod I. odst. 1 písm. e)] textová část územního plánu obsahuje koncepci uspořádání krajiny, včetně vymezení ploch a stanovení podmínek pro změny v jejich využití, územní systém ekologické stability, prostupnost krajiny, protierozní opatření, ochranu před povodněmi, rekreaci, dobývání ložisek nerostných surovin a podobně.

Dále vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, jež v § 18 odst. 2 stanoví „plochy těžby nerostů zahrnují zpravidla pozemky povrchových dolů, lomů a pískoven, pozemky pro ukládání dočasně nevyužívaných nerostů a odpadů, kterými jsou výsypky, odvaly a kaliště, dále pozemky rekultivací a pozemky staveb a technologických zařízení pro těžbu“, v § 11 odst. 2 potom „plochy výroby a skladování zahrnují zpravidla pozemky staveb a zařízení pro výrobu a skladování, například pro těžbu, hutnictví, těžké strojírenství, chemii, skladové areály, pozemky zemědělských staveb a pozemky související veřejné infrastruktury“.

44 Dostupné na <https://www.uhostroh.cz/index.php/mesto-a-samosprava/uzemni-plan>.

45 Podle § 27 horního zákona stanovení dobývacího prostoru je i rozhodnutím o využití území v rozsahu jeho vymezení na povrchu.

chráněných zájmů negativní stanovisko s tím, že mě odkazuje na vyjádření ze dne 27. 11. 2013, které dle svého sdělení také rozsáhle odborně odůvodnila. Jak je shora v rámci skutkových zjištění popsáno, KHS Zlínského kraje rovněž ve svých vyjádřeních k záměru setrvala **upozorňovala na nutnost akceptace stanovisek KHS Jihomoravského kraje**, které se zabývaly možnými negativními dopady záměru na zdroje podzemních vod a zásobování pitnou vodou obyvatelstva na území Jihomoravského kraje.

Nicméně k vlastnímu těžebnímu záměru (který je v poslední řadě žadatelem požadované podobě umístěn jen v k. ú. Uherský Ostroh na území Zlínského kraje) mi sdělila, že z pohledu ochrany veřejného zdraví neshledala žádná nepřijatelná rizika, která by jí bránila vydat souhlasné stanovisko (vyjadřovala se nicméně z hlediska své místní příslušnosti). K tomu uvedla, že **v případě svého souhlasného závazného stanoviska ze dne 7. 7. 2015 ke stanovení dobývacího prostoru** se zabývala hlukem (již z výstupů hlukové a rozptylové studie zpracované v rámci EIA přitom podle KHS vyplývá, že těžba štěrku, včetně obslužné dopravy, nebude pro obyvatele v okolí představovat významné zdravotní riziko hluku nebo emisí škodlivin v ovzduší) a dále **vycházela ze souhlasného stanoviska EIA MŽP**. K pravomocem KHS Zlínského kraje naopak podle jejího stanoviska nepatří ani nakládání s nerostnými surovinami, ani ochrana a podmínky využívání podzemních či povrchových vodních zdrojů.

KHS Zlínského kraje tedy podle mě poskytnutého vyjádření daný záměr posuzovala z hlediska dotčených veřejných zájmů, které spadají do její působnosti, tj. ochrany před hlukem ve vztahu k chráněným prostorům, resp. **posouzení případných zdravotních rizik na základě předložených odborných posouzení**. Podle KHS Zlínského kraje **souhlasné stanovisko MŽP k posouzení vlivu záměru na životní prostředí vyhodnotilo**, zda daný záměr (tj. dobývací technologie těžby štěrku) potenciálně, někdy v budoucnosti a po jeho provedení, představuje zásadní riziko pro zdroje podzemních vod, a tím i pro výrobu pitné vody zásobující část obyvatelstva Jihomoravského kraje, resp. jaké povahy a jak závažné toto riziko má být. MŽP ve stanovisku určilo celkem **58 podmínek** pro fázi přípravy, fázi realizace, fázi provozu a ukončení záměru. K existenci hydrogeologických posudků s rozdílnými odbornými závěry KHS Zlínského kraje zdůraznila, že **při svém rozhodování vycházela pouze z předložených studií v rámci dokumentací EIA**. Oponentní posudky byly prezentovány společností A. na veřejném projednání dne 5. 5. 2014, **k nim se KHS Zlínského kraje nevyjadřovala** s tím, že řešila výhradně to, co je na území Zlínského kraje a s důrazem na hlukovou problematiku. V předložených dokumentacích EIA podle KHS Zlínského kraje byly hydrogeologické studie, které ve svých závěrech riziko ohrožení zdrojů vody neuvádějí nebo prakticky vylučují. KHS Zlínského kraje vyjádřila přesvědčení, že krajské hygienické stanice jako orgány ochrany veřejného zdraví nejsou odborně ani kompetenčně příslušné k posuzování správnosti a objektivnosti hydrogeologických posudků a vyvozených závěrů.

Na základě těchto zjištění mi nezbyvá než konstatovat, že **v řízení obvodního báňského úřadu o stanovení dobývacího prostoru chybí též závazné stanovisko KHS Jihomoravského kraje** jako dotčeného orgánu na úseku ochrany veřejného zdraví (místně příslušného pro území Jihomoravského kraje), což **činí rozhodnutí OBÚ nezákonným**. Obvodní báňský úřad dokonce řízení o stanovení DP přerušil a vyzval žadatele k doplnění chybějícího stanoviska, k čemuž však nedošlo. KHS Zlínského kraje pak dlouhodobě opakovaně zdůrazňovala (oznamovateli, těžaři, potažmo OBÚ), že se

vyjadřovala k záměru v rámci své místní příslušnosti (Zlínský kraj), přičemž **upozorňovala na potřebu respektovat stanovisko KHS Jihomoravského kraje**. Potvrdila to plně i ve svém vyjádření pro potřeby mého šetření.

Ačkoli tedy, vzhledem k potenciálním dopadům záměru na území Jihomoravského kraje, byla **místní příslušnost KHS Jihomoravského kraje bezpochyby dána**, podle mých zjištění se krajské hygienické stanici instančně nadřízené Ministerstvo zdravotnictví, ale i OBÚ v řízení o stanovení DP Uherský Ostroh, jako orgány státní správy s touto otázkou dostatečně nevypořádaly. Především konstatuji, že se mi nepodařilo získat **žádný doklad, kterým by ministerstvo pověřilo k projednávání pouze KHS Zlínského kraje**. I kdyby tomu tak bylo, sama KHS Zlínského kraje mi sdělila, že fakticky **působila „pouze“ v ochraně zájmů na území Zlínského kraje**.

Dokonce i Ministerstvo zdravotnictví ve svém **usnesení ze dne 22. 9. 2016** nejprve v **odůvodnění uvedlo, že záměr těžby by svými dopady mohl znamenat ohrožení veřejného zájmu** – zásobování pitnou vodou pro značnou část obyvatel Jihomoravského kraje z prameniště Bzenec a že „významně převažující věcná příslušnost v dané problematice“ je na straně Jihomoravského kraje, tedy KHS Jihomoravského kraje (KHS Jihomoravského kraje poté vydala dne 3. 10. 2016 nesouhlasné stanovisko se stanovením dobývacího prostoru Uherský Ostroh), aby následně vydalo k rozkladu těžaře **dne 17. 1. 2017 rozhodnutí, kterým**, aniž se vypořádalo s argumentací ve svém usnesení ze dne 22. 9. 2016, tj. **bez relevantního zdůvodnění**, vyhovělo žadateli a napadené **usnesení zrušilo** s tím, že ke změně místní příslušnosti KHS Zlínského kraje nedojde. To však ještě **neznamená, že by odňalo působnost ve věci KHS Jihomoravského kraje**.

Svůj **nezákonný postup Ministerstvo zdravotnictví stvrdilo, když v přezkumném řízení zrušilo i nesouhlasné závazné stanovisko KHS Jihomoravského kraje** ze dne 3. 10. 2016. Podotýkám, že tak učinilo, **aniž se v rámci svého rozhodování jakkoli zabývalo věcným obsahem nesouhlasného závazného stanoviska KHS Jihomoravského kraje** (tedy stanoviskem řešenou ochranou konkrétního veřejného zájmu). Zrušení nesouhlasného závazného stanoviska KHS Jihomoravského kraje pak ministerstvo odůvodnilo v rozporu s právními předpisy údajným nedostatkem „místní“ příslušností KHS Jihomoravského kraje ve smyslu § 11 odst. 1 písm. a) správního řádu (stanoví, že „místní příslušnost správního orgánu je určena v řízeních týkajících se činnosti účastníka řízení místem činnosti“). Uvedené ustanovení dle mého přesvědčení není pro danou situaci přiléhavé (obecně má místo kupř. ve vztahu k příslušnosti OBÚ při vedení řízení o stanovení DP), naopak z hlediska „dotčenosti“ správního orgánu, tj. příslušnosti participovat na řízení o stanovení DP jako dotčený orgán státní správy, je podstatné místo předpokládaného ohrožení veřejného zájmu. Obecně správní orgán vykonává svou věcnou působnost v územním obvodu, který mu pro výkon této působnosti stanoví právní předpisy, KHS Jihomoravského kraje tedy na území tohoto kraje, kam potenciálně mohou směřovat nepříznivé dopady záměru (jak ostatně Ministerstvo zdravotnictví také uvedlo).

Připomínám, že KHS Zlínského kraje sama dále vyslovila pochybnost k dalšímu využití svého závazného stanoviska ze dne 7. 7. 2015 pro účely řízení o stanovení dobývacího prostoru, a to vzhledem k novým podkladům, které po vydání jejího stanoviska do řízení přibýly (mimo jiné odborné posudky). Tuto pochybnost rovněž sdílím, neboť **nelze vyloučit, že vydané závazné stanovisko nevychází ze spolehlivě zjištěného stavu věci**

a negarantuje plně ochranu veřejného zájmu (nerespektování zásady materiální pravdy a ochrany veřejného zájmu v řízení ve smyslu § 2 a 3 správního řádu). **Posuzování ochrany veřejných zájmů probíhá nikoli jen v procesu EIA, ale především v řízení o stanovení dobývacího prostoru**, vedeném obvodním báňským úřadem, které jak již bylo uvedeno, je ekvivalentem územního rozhodování (popř. ještě i v následném řízení o povolení hornické činnosti). V předmětném řízení je pak dán prostor pro autoritativní posouzení záměru ze strany OBÚ, ale i všech dotčených orgánů státní správy hájících jednotlivé dotčené chráněné veřejné zájmy (k tomu slouží právě institut podkladových závazných stanovisek).⁴⁶ Jinými slovy, v žádném případě nestačí vyslovit nesouhlasný postoj k záměru v rámci procedury EIA.

Je s podivem, že do doby vydání stanoviska EIA KHS Zlínského kraje uplatňovala vůči záměru výhrady, jež ji dokonce vedly k vydání odůvodněného nesouhlasu pro účely procedury EIA (KHS Zlínského kraje dospěla k závěru, že s ohledem na princip předběžné opatrnosti je jakékoli riziko z hlediska ochrany veřejného zdraví neakceptovatelné a ochranu vodního zdroje je nutno považovat za prioritu, která převyšuje těžební zájmy). **Po vydání souhlasného stanoviska EIA Ministerstva životního prostředí tyto obavy vyprchaly.** Pokud totiž avizované příčiny nesouhlasu přetrvávají (a naopak nejistota je spíše umocněna dalšími ve věci zpracovanými odbornými posouzeními), **nelze s odkazem na to, že se správní orgán již negativně vymezil vůči záměru v rámci procedury EIA, rezignovat na možné ohrožení chráněného veřejného zájmu, a tedy povinnost dotčeného úřadu vydat nesouhlasné závazné stanovisko.** Skutečnost, že to KHS Zlínského kraje neučinila, resp. že nesouhlasné závazné stanovisko k řízení o stanovení DP Uherský Ostroh, vydané KHS Jihomoravského kraje, Ministerstvo zdravotnictví bez náhrady zrušilo, vnímám jako **závažné pochybení v činnosti orgánů ochrany veřejného zdraví.** Orgán ochrany veřejného zdraví (ať už prvostupňová krajská hygienická stanice, či odvolací Ministerstvo zdravotnictví), jemuž přísluší posouzení případných zdravotních rizik záměru, si také nemůže dovolit opomíjet vypracovaná odborná posouzení a ve svých závěrech vycházet jen z vybraných posudků. Musí v tomto ohledu zohlednit veškeré podklady shromážděné v řízení o stanovení dobývacího prostoru.

C.2.3 Vodoprávní úřad

Konečně **obdobné pochybnosti jako v případě vyloučení KHS Jihomoravského kraje vyvolává přístup k zájmům chráněným vodoprávními úřady**, kdy opakovaná nesouhlasná vyjádření Městského úřadu Veselí nad Moravou (spadajícího do Jihomoravského kraje) v postavení vodoprávního úřadu byla ponechána stranou, jedno negativní závazné stanovisko vodoprávního úřadu Městského úřadu Uherské Hradiště bylo bez náhrady zrušeno (s tím, že ochrana daných zájmů má mít své místo teprve v řízení o povolení hornické činnosti) a další jeho negativní závazné stanovisko nadřízený Krajský úřad Zlínského kraje změnil na souhlasné. Lze si přitom stěžít představit, že by záměr těžby (zahrnující mimo jiné „objekty zázemí a odstavné plochy pro mechanismy v těžebně, na zpevněné ploše výškově umístěné na úroveň hladiny povodňových vod při stoletém

⁴⁶ Ve smyslu § 149 správního řádu závazné stanovisko je úkon učiněný správním orgánem na základě zákona, který není samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jehož obsah je závazný pro výrokovou část rozhodnutí správního orgánu. Správní orgán usnesením přeruší řízení, jestliže se dozvěděl, že probíhá řízení, v němž má být vydáno závazné stanovisko.

průtoku v řece Moravě“) nespadal do výčtu § 17 vodního zákona,⁴⁷ zvláště je-li rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru podle horního zákona ekvivalentem územního rozhodování. Nedává ani logiku, aby záměr, se zřetelem k chráněnému veřejnému zájmu, nebyl projednán a žadateli eventuálně zamítnut již v této prvotní fázi autoritativního rozhodování (umístění záměru), a vodoprávní úřad vyčkával až do fáze následného (navazujícího) rozhodování o povolení hornické činnosti. Krajský úřad Zlínského kraje tak **porušil vodní zákon a principy dobré správy.**

Považuji proto za opodstatněný názor odpůrců záměru, že úřady zejména krajské úrovně ve Zlínském kraji zjevně zlehčovaly možné dopady záměru, na rozdíl od úřadů Jihomoravského kraje, jejichž názory však úřady přehlížely s chybným zdůvodněním situování záměru „pouze na území Zlínského kraje“.

D. Informace o dalším postupu

Zjištěná pochybení správních úřadů jsem podrobně popsala v předcházejících částech této zprávy.

Podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv vyzývám ředitele Krajského úřadu Zlínského kraje, předsedu Obvodního báňského úřadu pro území krajů Jihomoravského a Zlínského, ředitelku KHS Zlínského kraje, ministra zdravotnictví a ministra životního prostředí, jako vrcholné představitele zainteresovaných institucí, **aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení zprávy vyjádřili ke zjištěným nedostatkům a informovali mě o přijatých opatřeních k nápravě.** Současně zprávu zasílám na vědomí předsedovi Českého báňského úřadu.

Tato zpráva **shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být, po vyjádření dotčených správních úřadů, podkladem pro závěrečné stanovisko ve věci.**

Brno 24. července 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

⁴⁷ Podle § 17 odst. 1 vodního zákona souhlas vodoprávního úřadu je třeba ke stavbám, zařízením nebo činnostem, k nimž není třeba povolení podle tohoto zákona, které však mohou ovlivnit vodní poměry, a to:

c) ke stavbám, k těžbě nerostů nebo k terénním úpravám v záplavových územích;

e) ke stavbám v ochranných pásmech vodních zdrojů.